

RAPORT

z analizy budżetów obywatelskich
w kontekście owadów zapylających

EDYCJA 2021/22

WYKONAWCA

 Pszczoła Musi Być

PARTNER

20.12.2022

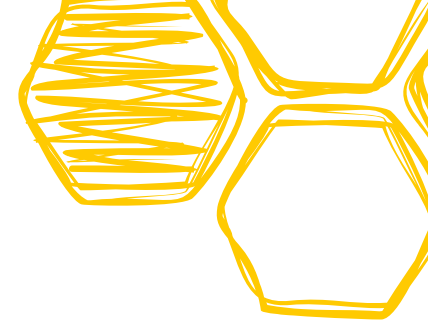
Bardzo istotne jest wsparcie donatorów, bez których wiele wartościowych projektów pozostawałoby w sferze marzeń pomysłodawców. Tegoroczny raport przygotowany przez Fundację wsparła marka Tikkurila – producent farb i lakierów przyjaznych środowisku, od lat obecny na polskim rynku, doceniany przez klientów za jakość oferowanych produktów, kreatywne podejście do kolorów i faktur, a także za angażowanie się w działalność ekologiczną i charytatywną.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
Zapylacze i człowiek	3
Budżety obywatelskie	4
Cel i metodologia badania	6
STATYSTYKI	7
Projekty sprzyjające zapylaczom: liczba	8
Projekty sprzyjające zapylaczom: środki finansowe	10
Porównanie edycji BO 2020/2021 i 2021/2022	12
PRZYKŁADOWE PROJEKTY	16
Projekty zakwalifikowane do realizacji	17
Projekty niezakwalifikowane do realizacji	23
Projekty niedopuszczone do głosowania	24
ZGŁOŚ WŁASNY PROJEKT PRZYJAZNY ZAPYLACZOM	25
Holistyczne podejście do zagadnienia zapylaczy	26
Pszczoły w miastach	27
Jakie rośliny służą zapylaczom?	28
Co sadzić, aby pomóc pszczołom?	28
Jak uczyć o zapylaczach?	29
Konieczna zmiana mentalności	30
Pomoc Donatorów	31
Podsumowanie	31
#PSZCZOŁAMUSIBYĆ	32
BIBLIOGRAFIA	33
KONTAKT DO AUTORÓW	35

Zapylacze i człowiek

DLACZEGO ZAPYLACZE SĄ WAŻNE?

Za każdym razem, gdy jemy owoce i warzywa, pijemy zioła i soki, podziwiamy urodzajny sad, kwitnący ogród lub obfitujące w plony pole, możemy być niemal pewni, że zawdzięczamy to zapylaczom. Przemieszczając się z kwiatu na kwiat w poszukiwaniu nektaru, zapylacze transmitują pyłek, umożliwiając zawiązanie się owoców, a tym samym rozwój rośliny. W samej tylko Polsce pszczoły zapylają ponad 300 gatunków roślin.

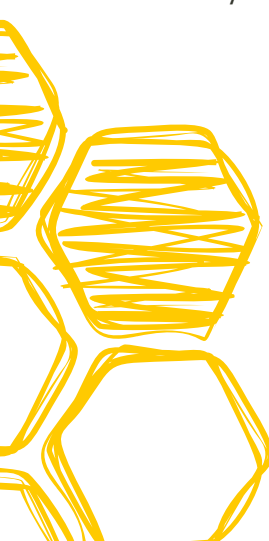
PSZCZOŁA MIODNA I NIE TYLKO

Najbardziej rozpoznawalnym zapylaczem jest pszczoła miodna (*Apis mellifera*), ale w samej tylko **Polsce żyje ok. 470 gatunków pszczół, a na całym świecie - ok. 20 tys.** Należą do nich m.in. lepiarki, pszczolinki czy miesierki. Co więcej, zapylanie to nie tylko dzieło pszczół – robią to także osy, motyle dzienne i ćmy czy chrząszcze. Poza owadami, zapylaczami mogą być także ptaki, gady, płazy, a nawet naczelne – w tym ludzie.

DLACZEGO ZAPYLACZE TRZEBA CHRONIĆ?

W Europie wartość pracy zapylaczy wycenia się na ok. 15 miliardów euro rocznej produkcji rolnej. Jest to dodatkowy koszt, jaki musielibyśmy ponieść, gdyby zapylacze zniknęły z naszego otoczenia. A rozmiar strat ekologicznych i estetycznych były znacznie większy. Tymczasem liczba dziko żyjących pszczół drastycznie maleje, podobnie jak liczebność populacji innych owadów zapylających. Co roku kolejne gatunki klasyfikowane są jako zagrożone wymarciem lub wymarłe.

Pszczołom zagrażają globalne ocieplenie, zanieczyszczenia powietrza, pestycydy, choroby, ale także zmiany w ludzkiej mentalności, w tym odejście od kolorowych kwiatnych ogrodów i sadów na rzecz bezobsługowych iglaków i krótko przyszyżonych trawników. Jeśli chcemy ocalić zapylacze, musimy działać natychmiast.

Budżety obywatelskie

NA CZYM POLEGAJĄ BUDŻETY OBYWATELSKIE?

Budżety obywatelskie (lub budżety partycypacyjne) to forma wpływu mieszkańców gminy na jej wydatki w nadchodzącym roku. Obywatele mają możliwość głosowania na projekty, które ich zdaniem warte są realizacji. Mogą również zgłaszać własne propozycje. Zarówno proponowanie projektów, jak i branie udziału w głosowaniu, stanowią przejaw demokracji na poziomie administracji lokalnej, pozwalając mieszkańcom na decydowanie o sprawach im najbliższych, najmocniej ich dotyczących.

Po raz pierwszy w Polsce na rozlokowanie środków z budżetu obywatelskiego głosowali w 2011 r. mieszkańcy Sopotu. W 2021 r. budżety obywatelskie wprowadziło już 42% miast pow. 5 tys. mieszkańców, czyli 11% więcej niż w roku 2020. **Spośród złożonych ok. 16,5 tys. projektów, realizacji doczekało się ponad 3 tys. łączny budżet, jaki gminy przeznaczyły na realizację zadań wynikających z budżetów obywatelskich, wyniósł 627,5 mln zł.**

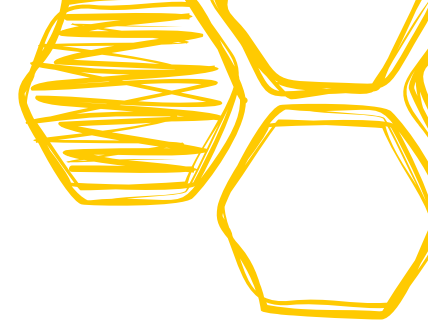
Budżety obywatelskie mogą dotyczyć m.in. zagospodarowania przestrzeni, wsparcia i doposażenia fundacji i organizacji, stworzenia i modyfikacji obiektów użyteczności publicznej i obszarów wspólnych i innych.

BUDŻETY OBYWATELSKIE - ZGŁASZANIE PROJEKTÓW

Pierwszy krok w kierunku realizacji budżetu obywatelskiego należy do władz gminy, które ustalają zasady składania projektów i głosowania nad nimi oraz pulę środków finansowych, jaka przeznaczona zostanie na realizację w danej edycji.

Projekt może złożyć każdy obywatel gminy, a także grupa obywateli lub organizacja funkcjonująca na terenie gminy. Projekt musi spełniać wymogi formalne, prawne i techniczne, należy też złożyć go w odpowiednim czasie. W procesie weryfikacji projekt może zostać dopuszczony do głosowania lub odrzucony – w tej drugiej sytuacji wnioskodawca ma prawo odwołania się od decyzji.

Budżety obywatelskie

BUDŻETY OBYWATELSKIE - GŁOSOWANIE

Zamknięta lista zweryfikowanych pozytywnie projektów jest przedstawiana mieszkańcom. W zależności od wewnętrznych ustaleń gminy można głosować na jeden, dwa lub więcej projektów, czasami uwzględniony jest też podział na projekty o wymiarze lokalnym (dot. danej dzielnicy) i projekty o wymiarze ogólnym (dot. całej gminy).

Głosowanie również może przybierać różne formy: za pomocą formularza internetowego lub papierowego, uzupełnianego w lokalu wyborczym, Urzędzie Gminy, a nawet na ulicy – w sztabie aktywistów propagujących dany projekt czy też w siedzibie organizacji zgłaszającej. Część gmin dopuszcza do głosowania również osoby niepełnoletnie.

Uwiarygodnienie głosującego wymaga podania danych kontaktowych oraz numeru PESEL.

BUDŻETY OBYWATELSKIE - REALIZACJA PROJEKTÓW

Wybrane przez mieszkańców projekty są realizowane zgodnie z zawartymi w nich wytycznymi – przez władze gminy, jej pracowników, firmy zewnętrzne lub instytucje.

Cel i metodologia badań

CEL BADANIA

Za niniejszy raport odpowiada fundacja Pszczoła Musi Być, a jego celem jest:

poszerzenie świadomości społecznej o akcjach, które sprzyjają owadom zapylającym, możliwych do zrealizowania w ramach gminnych budżetów obywatelskich;

zainspirowanie odbiorców raportu do podejmowania wzmiankowanych działań oraz dostarczenie potrzebnej do tego wiedzy.

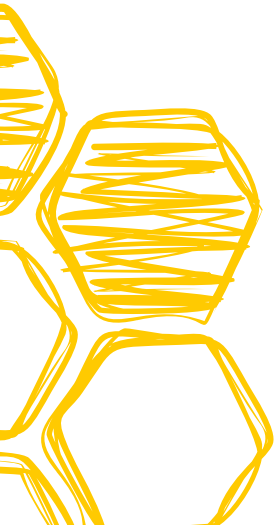
PRZEBIEG BADANIA

Przeprowadzona została analiza projektów zgłaszanych do budżetów obywatelskich w 2021 r. (przeznaczonych do realizacji w 2022 r.), które dotyczyły owadów zapylających lub pozytywnie na nie wpływały. Badaniu podlegały budżety obywatelskie wszystkich miast wojewódzkich w Polsce (18 miast). Pod uwagę brano liczbę projektów, ich treść oraz środki finansowe poświęcane na ich realizację.

Dodatkowo raport zawiera podstawy wiedzy dot. akcji sprzyjającym zapylaczom i możliwości samodzielnego wspierania ich na co dzień.

METODOLOGIA

Do sporządzenia raportu wykorzystano metodę statystyczną. Dane zostały zgromadzone w toku analizy stron internetowych miast oraz raportów z realizacji miejskich budżetów obywatelskich. Selekcja projektów pod kątem sprzyjania owadom zapylającym nastąpiła poprzez wyszukiwanie takich słów kluczowych, jak: pszczoła, zapylacz, owad, pasieka, kwiat, krzew, drzewo, sadzenie, łąka. Słowa klucze były wyszukiwane w tytułach projektów oraz w ich opisach, jeśli było to możliwe. Dodatkowo projekty wybrane poprzez słowa kluczowe, analizowane były pod kątem wpływu na zapylacze. I tak hipotetyczny projekt pod nazwą „Wycinka drzew na ulicy xyz” był wyłączany z analizy, pomimo iż w tytule pojawiło się słowo klucz, ponieważ nie ma on pozytywnego wpływu na owady.

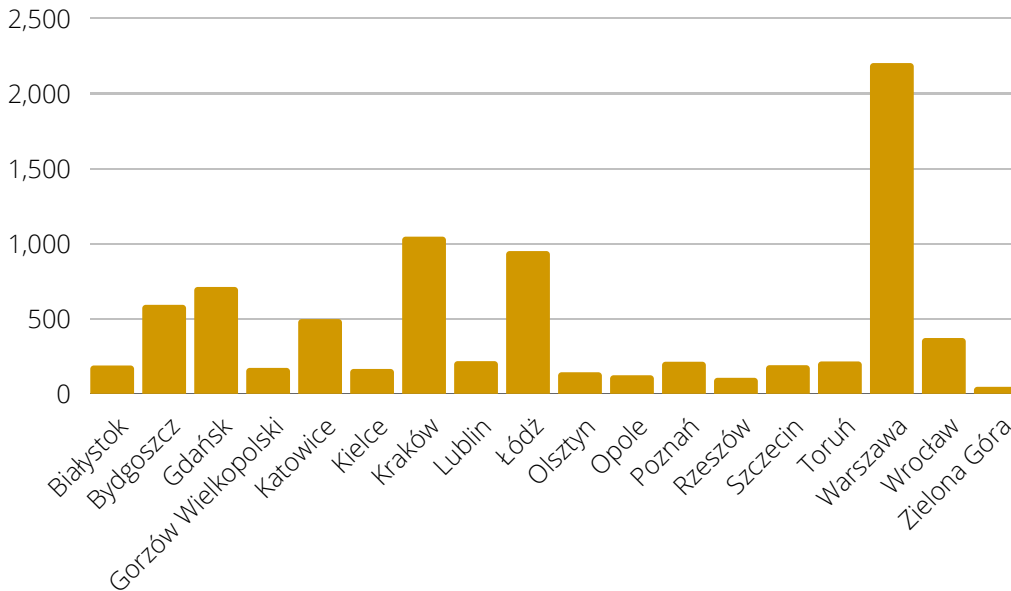

STATYSTYKI

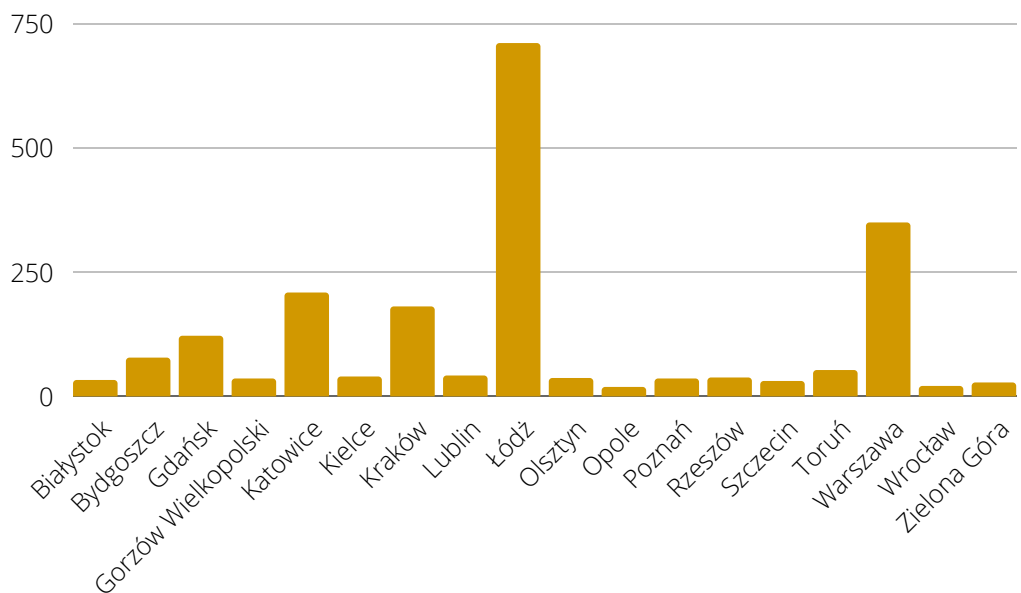

LICZBA PROJEKTÓW

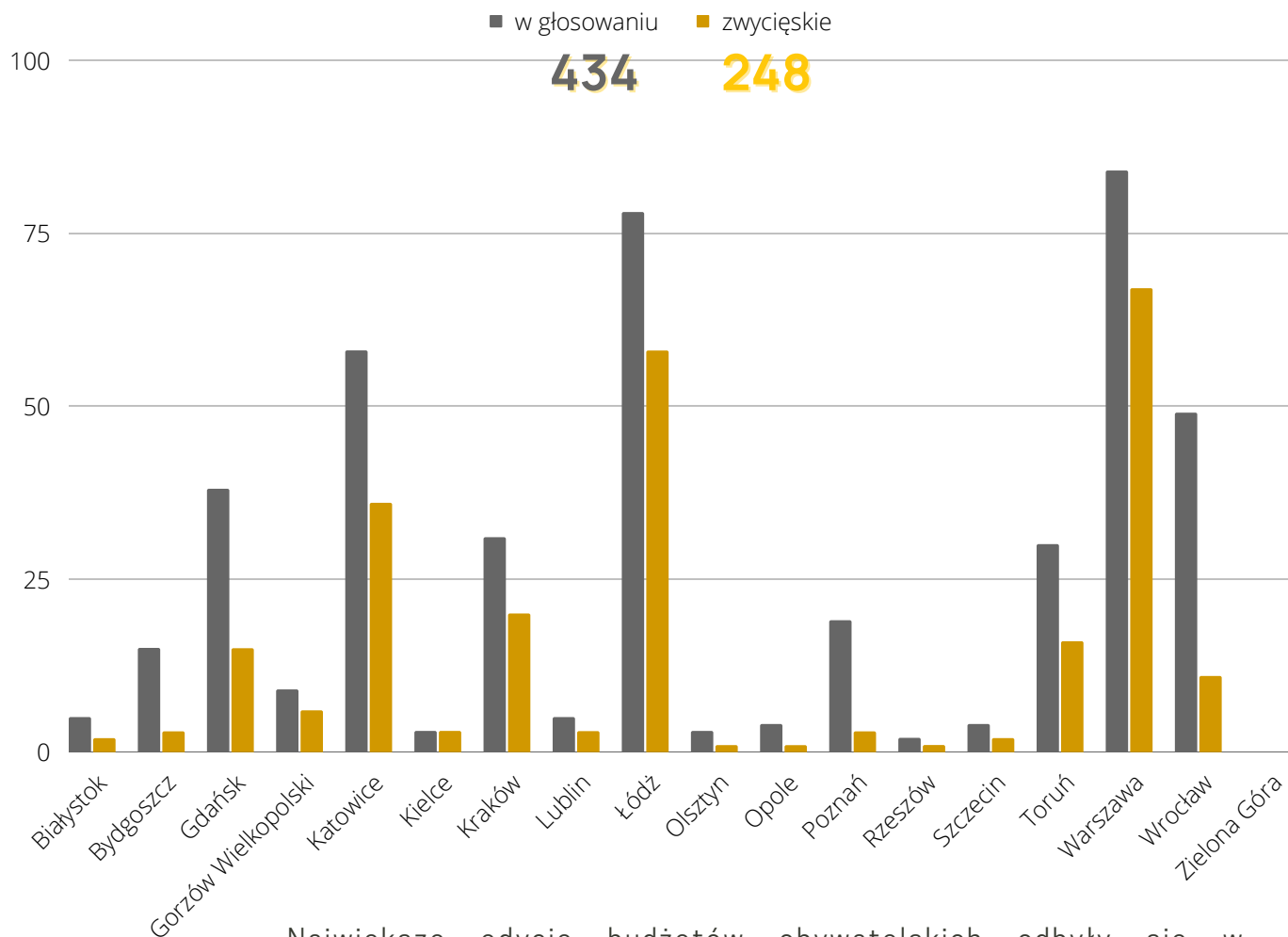
Zgłoszone projekty: **8093**

Zwycięskie projekty: **2047**

LICZBA PROJEKTÓW SPRZYJAJĄCYCH ZAPYLACZOM

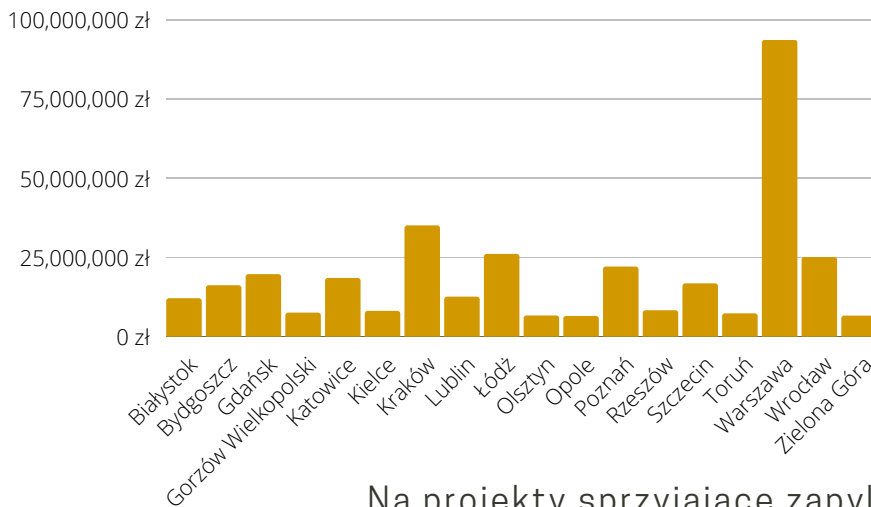
Największe edycje budżetów obywatelskich odbyły się w Warszawie, Łodzi i Katowicach. Miasta te przodują pod każdym analizowanym względem — liczby zgłoszonych i wygranych projektów, sprzyjających zapylaczom. W Warszawie projektów sprzyjających zapylaczom wybrano 67, w Łodzi 58, a w Katowicach 36.

W naszej analizie nie znaleźliśmy projektów sprzyjających zapylaczom w Zielonej Górze.

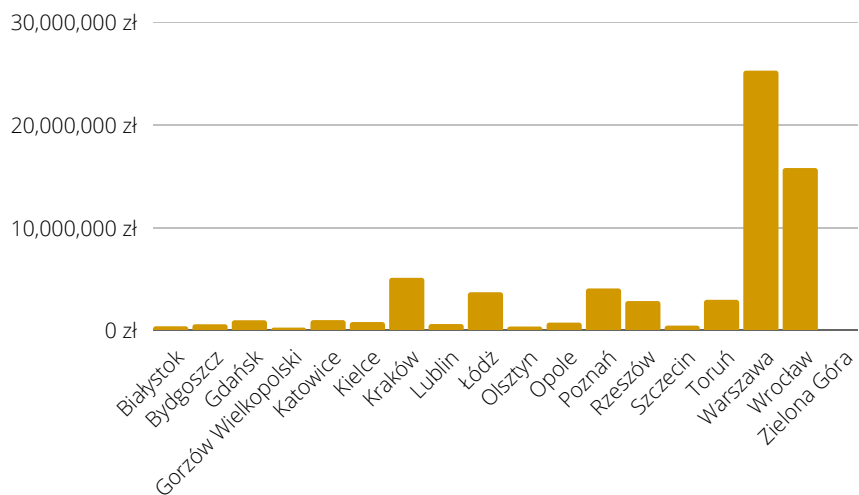
Na jedno miasto wojewódzkie przypada średnio 14 projektów sprzyjających zapylaczom przeznaczonych do realizacji.

POŚWIĘCONE ŚRODKI

Ogółem: **347 202 922 zł**

Na projekty sprzyjające zapylaczom: **65 156 664 zł**

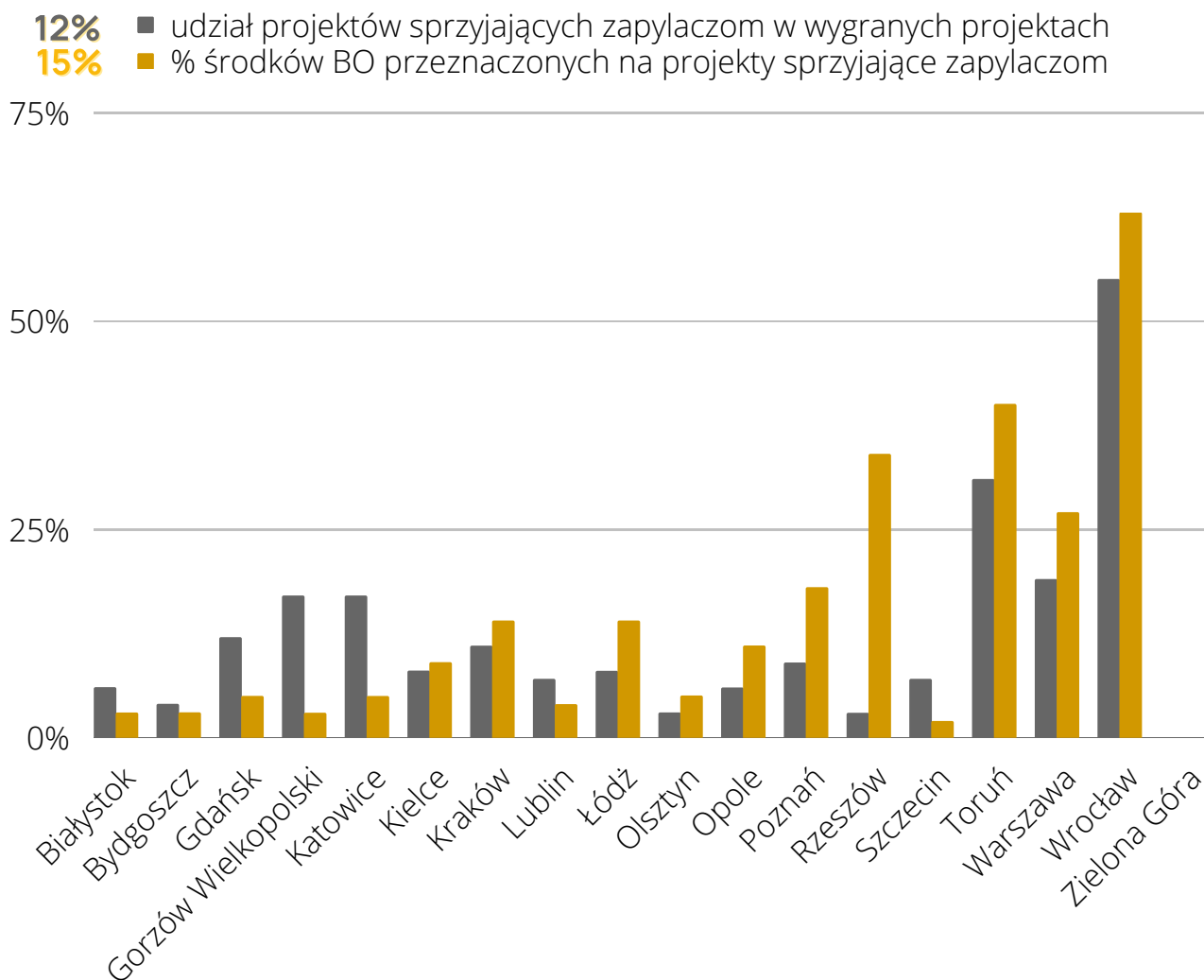

Porównanie środków poświęconych na projekty ogólnie i na projekty sprzyjające zapylaczom ujawnia znaczne wybicie się Warszawy, z kwotą ponad 25 mln zł wydaną na projekty związane z zapylaczami. Drugi pod tym względem Wrocław przeznaczył na ten cel blisko 16 mln zł a trzeci Kraków - nieco ponad 5 mln zł.

W Zielonej Górze, w ostatniej edycji budżetów obywatelskich nie zwyciężył ani jeden projekt sprzyjający zapylaczom. Jest to niepokojąca informacja - Zielona Góra również w ubiegłorocznej edycji nie przeznaczyła środków z budżetu obywatelskiego na zapylacze.

Na jedno miasto wojewódzkie przypada średnio ponad 3,6 mln zł poświęconych na projekty sprzyjające zapylaczom.

UDZIAŁ PROJEKTÓW SPRZYJAJĄCYCH ZAPYLACZOM W WYGRANYCH PROJEKTACH

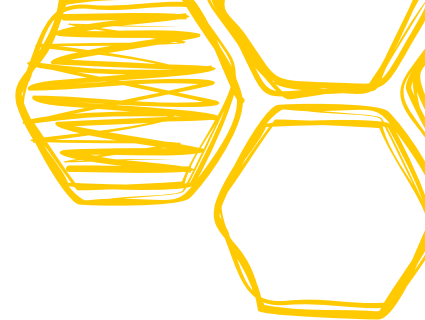

Porównanie liczby wygranych projektów sprzyjających zapylaczom z ogółem wygranych projektów, wysuwa na prowadzenie Wrocław. Następny Toruń, trzecia natomiast - Warszawa.

Procentowo, najwięcej pieniędzy na zapylacze poświęciły Wrocław, Toruń i Rzeszów.

BUDŻETY OBYWATELSKIE W MIASTACH WOJEWÓDZKICH W POLSCE - PORÓWNANIE EDYCJI 2020/2021 | 2021/2022

EDYCJA 2020/2021

EDYCJA 2021/2022

ZMIANA W %

WSZYSTKIE ZGŁOSZONE
PROJEKTY

7810

8093

+ 3,6%

WSZYSTKIE WYGRANE
PROJEKTY

1522

2047

+ 34,5%

LICZBA PROJEKTÓW SPRZYJAJĄCYCH
ZAPYLACZOM DOPUSZCZONYCH
DO GŁOSOWANIA

301

434

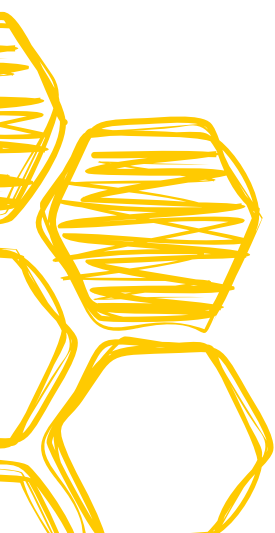
+ 44,2%

LICZBA PROJEKTÓW
SPRZYJAJĄCYCH ZAPYLACZOM
WYBRANYCH W GŁOSOWANIU

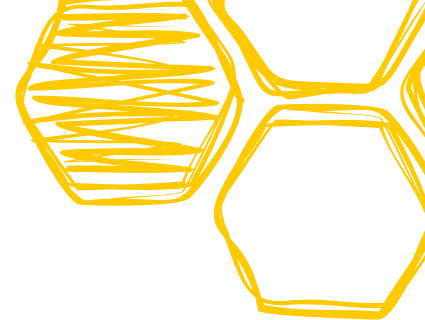
128

248

+ 93,7%

BUDŻETY OBYWATELSKIE W MIASTACH WOJEWÓDZKICH W POLSCE - PORÓWNANIE EDYCJI 2020/2021 I 2021/2022

EDYCJA 2020/2021	EDYCJA 2021/2022	ZMIANA W %
-------------------------	-------------------------	-------------------

ŚRODKI PIENIĘŻNE BUDŻETÓW
OBYWATELSKICH

320 251 000 zł	347 202 922 zł	+ 8,4%
-----------------------	-----------------------	---------------

ŚRODKI PIENIĘŻNE POŚWIĘCONE NA
PROJEKTY SPRZYJAJĄCE ZAPYLACZOM

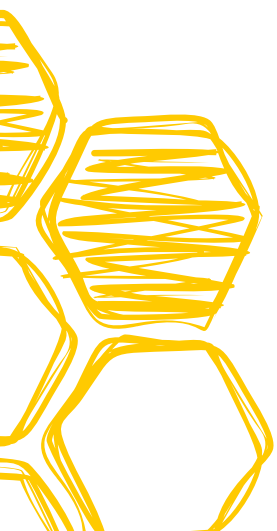
33 659 222 zł	65 156 664 zł	+ 93,6%
----------------------	----------------------	----------------

UDZIAŁ PROJEKTÓW
SPRZYJAJĄCYCH ZAPYLACZOM W
WYGRANYCH PROJEKTACH

8%	12%	+ 4%
-----------	------------	-------------

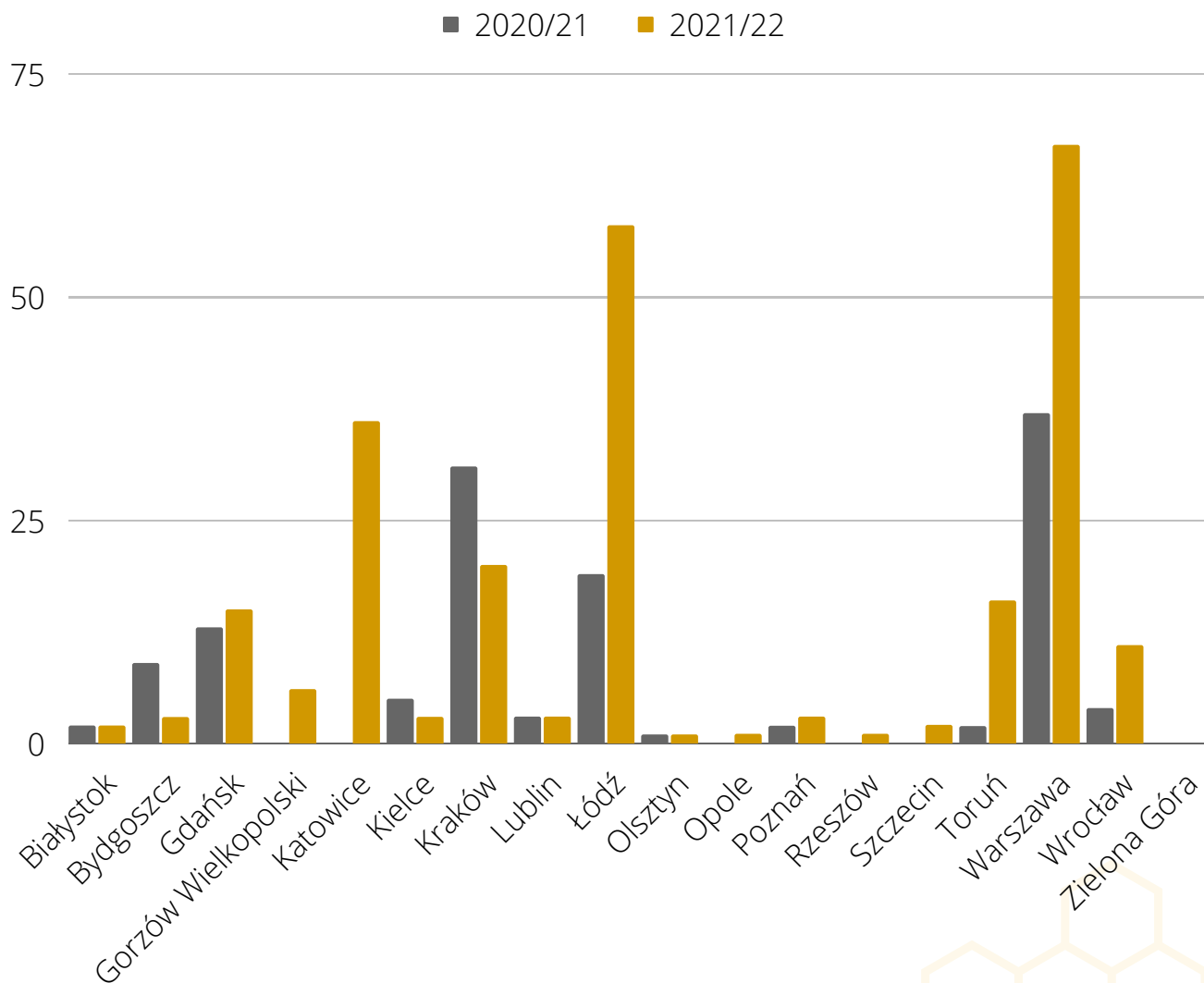
% ŚRODKÓW BUDŻETÓW
OBYWATELSKICH PRZEZNACZONYCH NA
PROJEKTY SPRZYJAJĄCE ZAPYLACZOM

11%	15%	+4%
------------	------------	------------

EDYCJA 2021/2022 BUDŻETÓW OBYWATELSKICH BARDZIEJ PRZYJAZNA ZAPYLACZOM

Liczba zwycięskich projektów dot. zapylaczy
w edycjach 20/21 i 21/22

Porównanie zaledwie dwóch edycji budżetów obywatelskich pozwala mieć nadzieję, że społeczeństwo jest coraz bardziej wyczulone zarówno na zagadnienia ogólnie ekologiczne, jak i na kwestie bezpośrednio związane z zapylaczami. Zwycięskich projektów sprzyjających owadom zapylającym było w edycji 2021/2022 aż o 93,7% więcej, niż w edycji 2020/2021.

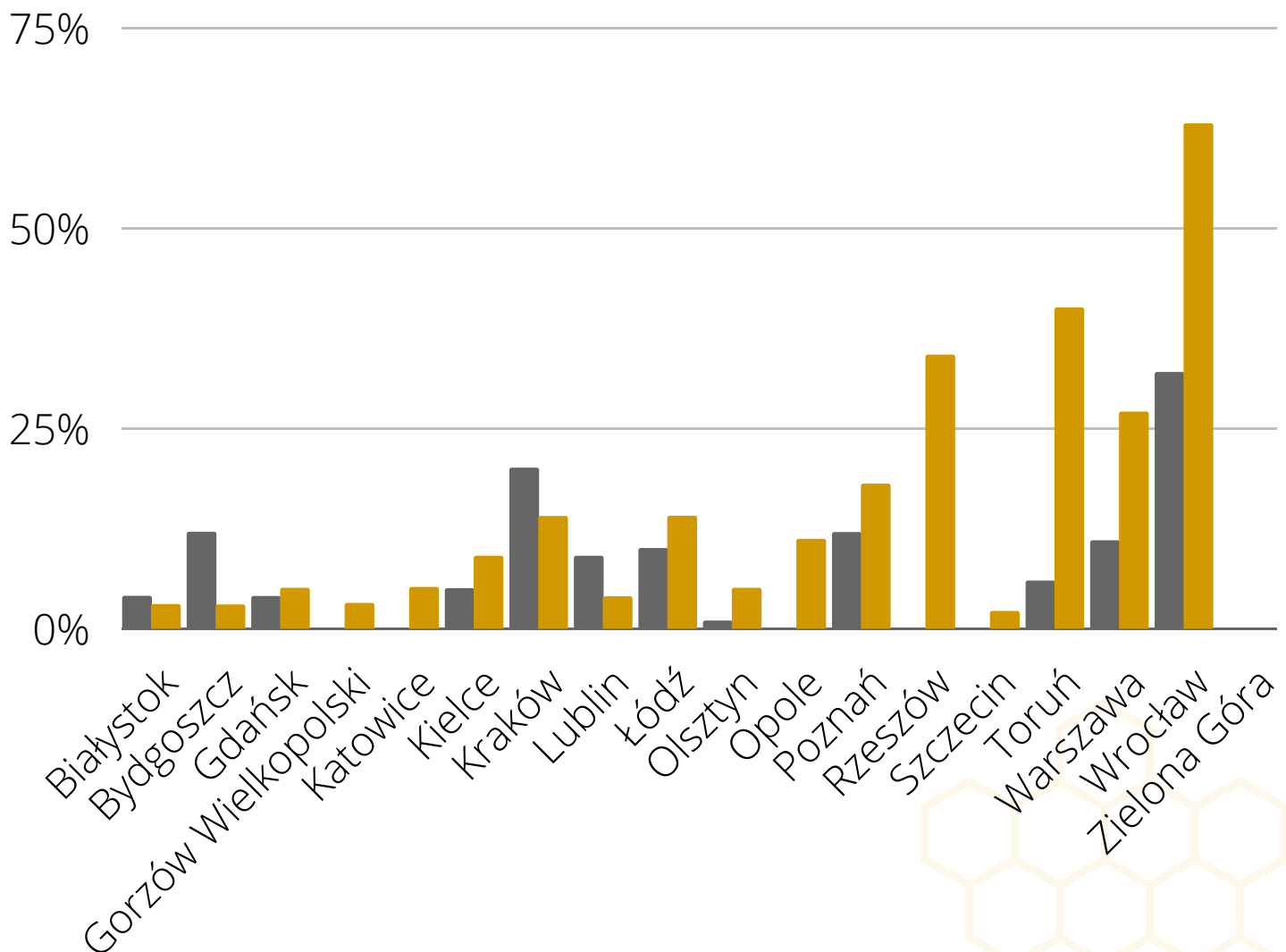
EDYCJA 2021/2022

BUDŻETÓW OBYWATELSKICH

BARDZIEJ PRZYJAZNA ZAPYLACZOM

% środków pieniężnych przeznaczonych na realizację projektów przyjaznych zapylaczom w edycjach 20/21 i 21/22

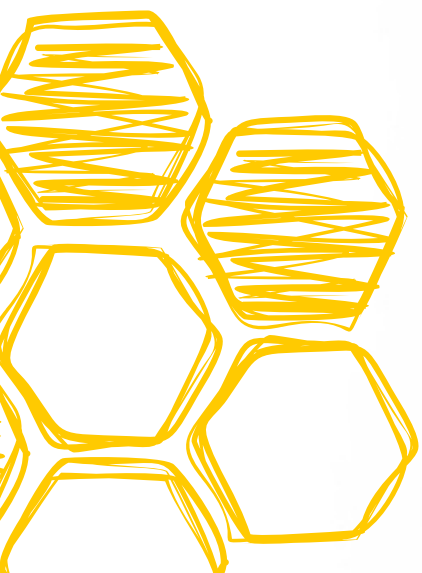
■ 2020/21 ■ 2021/22

Również udział kwot przeznaczanych na projekty przyjazne zapylaczom wzrósł w edycji 2021/2022 o **blisko 31,5 mln zł**, czyli o **4%** w porównaniu z edycją 2020/2021.

PRZYKŁADY PROJEKTÓW

PRZYKŁADY PROJEKTÓW SPRZYJAJĄCYCH ZAPYLACZOM ZAKWALIFIKOWANYCH DO REALIZACJI

Poniżej przedstawiamy przykłady projektów z budżetów obywatelskich w edycji **2021/2022** dotyczących zapylaczy, które zostały wybrane do realizacji w głosowaniu.

Zielone strefy relaksu na ul. Lipowej.

Miasto: **Białystok**

Koszt: **327 680 zł**

Strona: <https://www.bialystok.pl/pl/wiadomosci/aktualnosci/wyniki-glosowania-na-budzet-obywatelski-2022.html>

Krótki opis: Celem projektu jest stworzenie ogólnodostępnej strefy relaksu o powierzchni 4,2 x 15,0 m w samym centrum miasta. Na wyposażeniu strefy znajdują się ławki, leżaki, podesty oraz 3 donice z zielenią niską i 5 donic z drzewami.

Sadzimy drzewa nad Kanałem Bydgoskim

Miasto: **Bydgoszcz**

Koszt: **120 000 zł**

Strona: <https://www.bdgbo.pl/2022/02/kana-bydgoski-hitem-w-bbo.html>

Krótki opis: Projekt zakłada dodrzewienie plant wzdłuż Starego Kanału Bydgoskiego. Obejmuje takie gatunki jak czarne topole, kasztanowce, dęby, wiązy, buki, olchy.

Oliwa - Osiedle dla pożytecznych owadów

Miasto: **Gdańsk**

Koszt: **7 000 zł**

Strona: <https://www.gdansk.pl/budzet-obywatelski/Oliwa-Osiedle-dla-pozytecznych-owadow,a,217463>

Krótki opis: Projekt ma na celu stworzenie przestrzeni przyjaznej zapylaczom i w ten sposób odwdzięczenie się za ich pracę. Na terenie owadziego osiedla stanie także tablica informacyjna, ucząca o znaczeniu zapylaczy dla człowieka i dla całego ekosystemu.

Gorzów dla pszczoł, kwiaty dla pasażerów

Miasto: **Gorzów Wielkopolski**

Koszt: **36 900 zł**

Strona: <https://um.gorzow.pl/aktualnosci/gorzow-dla-pszczol-kwiaty-dla-pasazerow.html>

Krótki opis: Celem projektu była jednorazowa akcja rozdawania sadzonej roślin nektarodajnych pasażerom na przystanku autobusowym Jagiełły. Sadzonki opatrzone zostały adnotacjami nt. pielęgnacji roślin. Dodatkowo zachęcano odbiorców sadzonek do pozostawiania adresów, celem wytyczenia mapy tras, jakie przebyły sadzonki od przystanku do ogrodu lub doniczki.

Więcej krzewów i trawy na ulicy. Ondraszka - dla ludzi, ptaków i pszczoł

Miasto: **Katowice**

Koszt: **29 700 zł**

Strona: <https://bo.katowice.eu/Aktualnosci/Documents/Zadania%20wybrane%20do%20realizacji%20w%20ramach%20II%20edycji%20Zielonego%20Bud%20C5%20Cetu.pdf>

Krótki opis: Celem projektu jest odtworzenie zdewastowanego trawnika wzdłuż budynku mieszkalnego Ondraszka 17 i nasadzenia krzewów miododajnych odpornych na trudne warunki pogodowe. Projekt może objąć także sąsiednie trawniki

Bajkowy ogród - zielony zakątek dla każdego

Miasto: **Kielce**

Koszt: **80 000 zł**

Strona: <https://bo.kielce.eu/bo-2021-2022-zobacz-szczegoly-projektu-glosowanie-1406232752-1406247896-5b4af3167fa95f06d9aee6e70e9ff16a.html>

Krótki opis: Projekt ma na celu stworzenie zielonego zakątka o pow. 400 mkw na terenie Przedszkola Samorządowego nr 19, z roślinnością kwitnącą przez cały rok.

Kraków zrywa z betonem

Miasto: **Kraków**

Koszt: **150 000 zł**

Strona: https://budzet.krakow.pl/projekty2022/4380-krakow_zrywa_z_betonem_-_ii_edycja.html

Krótki opis: Celem projektu jest zerwanie płyt betonowych, poszerzenie okienek dla drzew, posadzenie traw i krzewów oraz zerwanie asfaltu w wybranych lokalizacjach miasta.

Kalinowszczyzna przeciw zanieczyszczeniu powietrza

Miasto: **Lublin**

Koszt: **196 490 zł**

Strona: <https://samorzad.pap.pl/sites/default/files/2021-05/Lista%20projekt%C3%B3w%20z%C5%82o%C5%BConych%20do%20BO%20VIII.pdf>

Krótki opis: Projekt zakłada nasadzenie różnych gatunków drzew w wielu możliwych lokalizacjach na terenie całej dzielnicy Kalinowszczyzna. Równocześnie pod głosowanie poddane zostały identyczne projekty dot. innych dzielnic Lublina.

Cebulowa łąka przy Łąkowej.

Miasto: **Łódź**

Koszt: **87 600 zł**

Strona: <https://budzetobywatelski.uml.lodz.pl/szczegoly-projektu-1401117358-1401132845-4e45fa3320a832798c34e53030946e4d.html>

Krótki opis: Projekt ma na celu nasadzenie roślin cebulowych (m.in. krokusy, żonkile, tulipany) na terenie łąki przy ul. Łąkowej.

"Zielono Mi". Nieco większy "Park Kieszonkowy". Niech połączą nas Drzewa

Miasto: **Olsztyn**

Koszt: **319 000 zł**

Strona: <https://glosujobo.olsztyn.eu/projekt/2869>

Krótki opis: Celem projektu jest modernizacja i adaptacja terenu zieleni w rejonie ulic Kanta, Witosa, Krasickiego, Bajkowej i Mroza, wraz z oczyszczeniem oczka wodnego, wraz z nasadzeniami roślin i postawieniem elementów małej architektury dla dzieci i dorosłych.

Zielony zakątek. Ekologiczny ogród rekreacji i wypoczynku oraz Pumptrack Bierkowice - wspólna

Miasto: **Opole**

Koszt: **700 000 zł**

Strona: <https://bo.opole.pl/lista-projektow-po-ocenie-merytorycznej-szczegoly-1400022514-1400023820-c6be86737dc5fd9c25c200024fec3e6d.html>

Krótki opis: Projekt zakłada stworzenie dwóch miejsc do aktywnego wypoczynku w plenerze: parku z ogrodem deszczowym odpowiedniego do spacerów i rekreacji oraz toru punptrack dla rowerzystów.

Zielone Fyrtle - łączą nas drzewa

Miasto: **Poznań**

Koszt: **2 000 000 zł**

Strona: https://pbo22.um.poznan.pl/i/pbo22/proposal/234-Zielone_Fyrtle_-_C5%82%C4%85cz%C4%85_nas_drzewa

Krótki opis: Projekt ma na celu nasadzenie drzew, krzewów i kwiatów na terenie 13 osiedli, w miejscach gdzie nie będą one kolidowały z lokalną architekturą, wraz z wytyczeniem miejsc do poruszania się dla osób niepełnosprawnych.

Urządzenie parków miejskich w rejonie SP 18 przy ul. Bł. Karoliny i w rejonie ul. Starzyńskiego i Brydaka

Miasto: **Rzeszów**

Koszt: **2 799 200 zł**

Strona: <https://rbo.erzeszow.pl/assets/uploads/16267682480264.pdf>

Krótki opis: Celem projektu jest kontynuacja rozpoczętego w poprzednich edycjach zagospodarowania parku. Obejmuje m.in. stworzenie warzywniaka, łąk kwietnych i ogrodu tematycznego, z możliwością prowadzenia zajęć szkolnych w terenie.

Miasto jako ptasi ekosystem - budki lęgowe dla jerzyków, ptaków dziuplaków. Karmniki dla ptaków zimujących, domki dla owadów zapylających.

Miasto: **Szczecin**

Koszt: **108 000 zł**

Strona: <https://sbo.szczecin.eu/miasto-jako-ptasi-ekosystem-budki-legowych-dla-jerzykow-ptakow-dziuplakow-karmniki-dla-ptakow>

Krótki opis: Projekt zakłada postawienie w sumie ok. 100 budek lęgowych i karmników dla ptaków oraz domków dla zapylaczy

Dość monotonii! Twórzmy roślinne dywany rozweselające betonowe otoczenie

Miasto: **Toruń**

Koszt: **225 000 zł**

Strona: <https://www.torun.pl/pl/ch0491>

Krótki opis: Głównym celem projektu jest zazielenienie otoczenia poprzez nasadzenia krzewów i rabat bylinowych, które mają być wykonane między istniejącymi już nasadzeniami, aby je urozmaicić tak pod względem wizualnym, jak i biologicznym.

Bielany dbają o zwierzęta - budki dla ptaków, ptasia stołówka na Kępie Potockiej, poidełko przy eko-skwerze przy ul. Bogusławskiego, hotele dla owadów oraz kampania edukacyjna

Miasto: **Warszawa**

Koszt: **100 000 zł**

Strona: <https://bielany.um.warszawa.pl/-/piknik-bielany-dbaja-o-zwierzeta>

Krótki opis: Projekt zakłada prowadzenie edukacji ekologicznej z wykorzystaniem festynów - pikników rodzinnych cyklicznie odbywających się na Kępie Potockiej, gdzie ulokowana została infrastruktura dla ptaków (poidełko, karmniki) i dla owadów (hotele dla owadów).

Park Mieszkański - Centralny Park Wrocławia - etap 2.

Miasto: **Wrocław**

Koszt: **2 000 000 zł**

Strona: <https://www.wroclaw.pl/budzet-obywatelski-wroclaw/projekty-2021/projekt,id,1>

Krótki opis: Celem projektu jest stworzenie zielonego parku w centrum miasta, ze szczególnym uwzględnieniem nasadzeń drzew.

PRZYKŁADY PROJEKTÓW SPRZYJAJĄCYCH ZAPYLACZOM NIEZAKWALIFIKOWANYCH DO REALIZACJI

Poniżej przedstawiamy przykłady projektów z budżetów obywatelskich w edycji **2021/2022** dotyczących zapylaczy, które NIE zostały wybrane do realizacji w głosowaniu.

Zielona Oliwa 2.00 - Oliwskie Łąki Kwietne i Zielony Zaulek

Miasto: **Gdańsk**

Koszt: **99 271 zł**

Strona: <https://download.cloudgdansk.pl/gdansk-pl/d/202110178495/budzet-obywatelski-2022-wyniki.pdf>

Krótki opis: Projekt miał na celu rozbudowę zadania podstawowego, jakim było kompleksowe przywrócenie zadrzewień przydrożnych w dzielnicy, o łąkę kwietną i ogród.

Nasadzenie niskiej zieleni wzdłuż chodnika od rzeki Silnicy do pawilonu Chęcińska 41

Miasto: **Kielce**

Koszt: **60 000 zł**

Strona: <https://bo.kielce.eu/bo-2021-2022-zobacz-szczegoly-projektu-glosowanie-1406232752-1406249496-047cdbed711879a40740242a7f420941.html>

Krótki opis: Projekt zakładał nasadzenie krzewów i tuj.

Łąki kwietne i hotele dla owadów w całym Wrocławiu - STOP SMOG

Miasto: **Wrocław**

Koszt: **850 000 zł**

Strona: <https://www.wroclaw.pl/budzet-obywatelski-wroclaw/projekty-2021/projekt,id,70>

Krótki opis: Celem projektu było stworzenie łąk kwietnych i hoteli dla owadów na terenie całego miasta.

PRZYKŁADY PROJEKTÓW SPRZYJAJĄCYCH ZAPYLACZOM NIEDOPUSZCZONYCH DO GŁOSOWANIA

Poniżej przedstawiamy przykłady projektów z budżetów obywatelskich w edycji **2021/2022** dotyczących zapylaczy, które nie zostały dopuszczone do głosowania.

Montaż uli nad Wartą

Miasto: **Poznań**

Koszt: **60 000 zł**

Strona: <https://pbo22.um.poznan.pl/i/pbo22/proposal>

Krótki opis: Projekt miał polegać na ustawieniu 100 uli nad brzegiem Warty.

Powód dyskwalifikacji: wskazany obszar jest terenem zalewowym oraz rekreacyjnym, nie sposób więc zapewnić bezpieczeństwa inwestycji.

Różany zakątek na rogu Krasińskiego i Matejki

Miasto: **Toruń**

Koszt: **60 000 zł**

Strona: <https://www.torun.pl/pl/b0539>

Krótki opis: Projekt miał polegać na nasadzeniu krzewów różanych.

Powód dyskwalifikacji: teren wskazany we wniosku jest przeznaczony do sprzedaży pod budownictwo mieszkaniowe.

"Upięknienie Energetyków" - rewitalizacja zakątka z potencjałem przy ul. Energetyków

Miasto: **Zielona Góra**

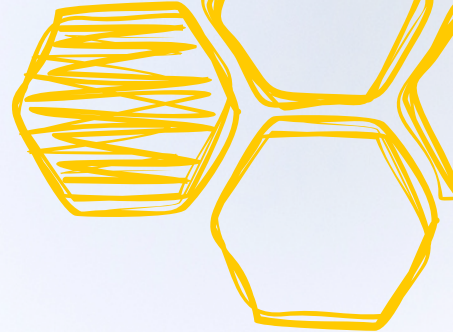
Koszt: **800 000 zł**

Strona: <https://rzg.pl/wp-content/uploads/2021/12/BO-2022-zweryfikowana-lista-zadan.pdf>

Krótki opis: Projekt miał polegać na rewitalizacji terenów zielonych, oświetlenia i parkingu.

Powód dyskwalifikacji: brak dokumentacji projektowej

**ZGŁOŚ WŁASNY
PROJEKT
PRZYJAZNY
ZAPYLACZOM**

HOLISTYCZNE PODEJŚCIE DO ZAGADNIENIA ZAPYLACZY

Projekty sprzyjające zapylaczom niekoniecznie muszą się na nich koncentrować – dobroczynny wpływ na owady zapylające wykazują także projekty proekologiczne związane m.in. z nasadzeniami drzew i krzewów nektarodajnych, tworzeniem kwiatnych łąk na pasach zieleni i w miejskich parkach oraz wszelka edukacja, której celem jest przybliżanie społeczeństwu zasad funkcjonowania skomplikowanych mechanizmów przyrody.

Co więcej, warto pamiętać, że nie każdy projekt wynikający z dobrych intencji wnioskodawcy, faktycznie posłuży zapylaczom – niewiele pomoże tworzenie pasiek na dachach, jeśli nie przeznaczy się również środków na zbudowanie odpowiedniej bazy pożytkowej w niewielkiej odległości od uli.

Skuteczna pomoc zapylaczom wymaga nie tylko chęci działania i możliwości finansowania, ale także niezbędnej dawki wiedzy o biologii zapylaczy, ich zwyczajach oraz zagrożeniach, z jakimi mogą się one spotykać w miastach.

PSZCZOŁY W MIASTACH

Rosnące zainteresowanie tematem zapylaczy skłania coraz więcej osób do tworzenia miejsc przyjaznych pszczołom i innym owadom. Jest to kierunek jak najbardziej pożądany, ale jak przy każdym projekcie ekologicznym, należy działać z głową.

Na popularności zyskują pasieki miejskie, jednak ich zakładanie coraz częściej budzi kontrowersje. Baza pokarmowa na terenach miejskich jest siłą rzeczy ograniczona, a za wzrostem liczby pasiek miejskich nie idzie wzrost powierzchni terenów zielonych i dostępności roślin nektarujących. Dzikie owady zapylające muszą konkurować o nie z pszczołami miodnymi — i niestety przegrywają. Tym samym działania, które przedstawia się jako ekologiczne, przynoszą odwrotny skutek — takie wnioski płyną z badań przeprowadzonych w krajach, w których pszczelarstwo miejskie ma dłuższą tradycję, np. w Szwajcarii.

Stąd też można wysnuć konkluzję, że w terenach miejskich na poprawę warunków bytowych owadów zapylających wpłyną nasadzenia drzew, krzewów, bylin, roślin jednorocznych, rozszerzenie powierzchni terenów zielonych, w tym wertykalnych, budowanie domków dla owadów oraz oczywiście szeroko rozumiana działalność edukacyjna. Zakładanie pasiek i stawianie uli będzie bardziej pożyteczne nie w miastach i na dachach biurowców, a na terenach otwartych, dających dostęp do odpowiednio dużej bazy pożytkowej.

**FUNDACJA PSZCZOŁA MUSI BYĆ ZAKŁADA
PASIEKI DLA FIRM MIĘDZY INNYMI NA WARMII,
ZWANEJ ZIELONYMI PŁUCAMI POLSKI:**

WWW.PSZCZOLAMUSIBYC.PL/PASIEKI-DLA-FIRM

JAKIE ROŚLINY SŁUŻĄ ZAPYLACZOM?

Tworzenie nowych i wspomaganie istniejących obszarów zielonych jest szczególnie ważne w dobie zmian klimatycznych i wszechobecnego zwłaszcza w miastach smogu. Warto jednak pamiętać, że nie ze wszystkich roślin zapylacze będą mogły korzystać.

Przede wszystkim pszczołom na nic zdadzą się rośliny nieprodukujące nektaru – a więc wszystkie iglaki, łącznie z popularnymi w przydomowych ogródkach szybko rosnącymi odmianami daglezji i tuj.

Istnieją także rośliny produkujące bardzo słaby gatunkowo nektar. Mogą one być wręcz niebezpieczne dla pszczół, ponieważ wysiłek włożony w zbieranie i odparowanie takiego nektaru, przewyższa uzyskane w niego wartości odżywcze. Do takich roślin należą m.in. lilie czy pelargonie.

Nie należy również celowo sadzić roślin obcych, wykazujących bardzo silne zdolności rozrastania się i wypierania rodzimych gatunków – do tej kategorii należą m.in. nawłóć oraz rdest.

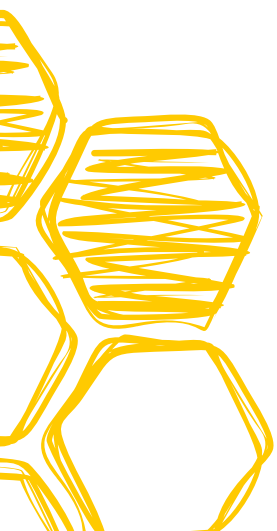
CO SADZIĆ, ABY POMÓC PSZCZOŁOM?

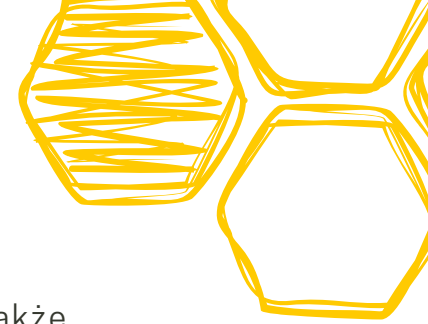
Jakie rośliny wybierać, aby były one źródłem wartościowego nektaru i pyłku dla pszczół, które w ten sposób pozyskują niezbędne im do życia glukozę i białko?

Przede wszystkim warto zadbać o całosezonowy dostęp do bazy pożytkowej – w miejscu roślin, które przekwitają wiosną, powinny płynnie pojawiać się te kwitnące latem, a później – jesienią.

Spośród drzew pszczoły najbardziej lubią lipy, klony, akacje, wierzby oraz drzewa występujące w sadach: jabłonie, wiśnie, czereśnie, grusze. Z krzewów najbardziej pożądane są czeremcha, berberys, leszczyna, śliwa tarnina, a także malina, jeżyna, borówka, aronia i agrest.

Nie do przecenienia jest rola łąk kwietnych, stanowiących ostoję dla tysięcy gatunków owadów i innych małych zwierząt oraz doskonałe źródło nektaru i pyłku.

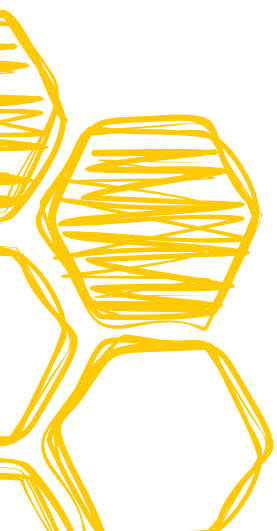

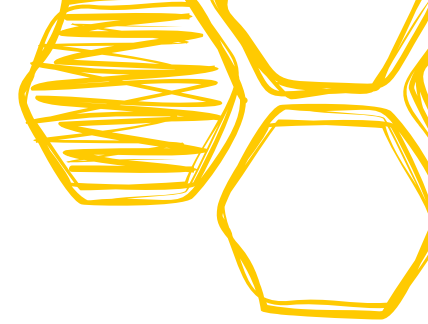
JAK UCZYĆ O ZAPYLACZACH?

Podobnie jak w przypadku wszelkich rozwijających się idei, także zapylaczom najlepiej przysłuży się edukacja, i to od najmłodszych lat, w zróżnicowanej formie. Do tej pory programy nauczania niewiele miejsca poświęcały tak ważnemu zagadnieniu, jakim jest istnienie pszczół i innych owadów zapylających. Również pozalekcyjne formy aktywności niewiele oferowały w tym zakresie. Czas to zmienić – a zmiana już następuje.

Pokazy pszczelarstwa stanowią coraz częściej jedną z atrakcji festynów i jarmarków – można podziwiać zabezpieczone szkłem ramki i włączyć się w poszukiwania matki, nauczyć się odróżniać robotnice od trutni, a także wykonać własne świece woskowe. Po latach odradzają się także profile pszczelarskie w szkołach zawodowych i technikach.

Wiele przedszkoli i szkół decyduje się na zaproszenie w swoje progi pszczelarzy, którzy z pasją opowiadają o swoim zajęciu, budząc zainteresowanie wśród najmłodszych. Wśród gości pojawiają się także sympatycy nie tylko samych pszczół, ale patrzący na temat szerzej, bardziej holistycznie, przez pryzmat całego środowiska, w tym tysięcy gatunków owadów zapylających. Musimy bowiem pamiętać, że pszczoła miodna jako taka nie potrzebuje większej opieki ze strony człowieka, niż ma teraz. Konieczne jest natomiast podjęcie kroków, mogących poprawić warunki bytowe i powstrzymać masowe wymieranie dzikich zapylaczy i innych owadów.

KONIECZNA ZMIANA MENTALNOŚCI

Jednak sytuacja zapylaczy nie poprawi się znacząco, jeśli nie nastąpią globalne zmiany w społecznej świadomości w zakresie roli zapylaczy i szerzej – powiązań między człowiekiem a innymi istotami żywymi. Co możesz robić na co dzień, aby zwiększać świadomość znajomych o zapylaczach?

Mów o wyższości kwietnych łąk i ogrodów nad płasko skoszonymi trawnikami – te pierwsze są źródłem pożywienia dla dziesiątek tysięcy owadów, te drugie stanowią dla nich bezużyteczne pustynie. Względy estetyczne są bardzo indywidualne, ale my mówimy jednogłośnie: tak dla kwiatów!

Prostuj fałszywe opinie dotyczące agresywności pszczół – w rzeczywistości trzeba naprawdę się postarać, aby zostać użądłym, natomiast alergia na pszczeli jad dotyczy nie więcej niż 8% populacji.

Stawaj w obronie innych zapylaczy. Wiele osób ma pozytywny stosunek do pszczół, ale z zapamiętaniem poluje na osy, ucieka przed szerszeniami czy obawia się nawet łagodnych trzmieli. Tymczasem wymarcie któregośkolwiek z tych gatunków stanowiłoby dla ekosystemu poważny cios, a jego skutków nie sposób nawet do końca przewidzieć, z uwagi na występujące w przyrodzie liczne nieoczywiste powiązania.

POMOC DONATORÓW

Rosnąca świadomość o roli zapylaczy w ekosystemie pozwala mieć nadzieję na pojawianie się kolejnych inicjatyw związanych z ich ochroną i ułatwianiem im życia. Nadal zbyt mało uwagi poświęca się temu zagadnieniu na poziomie administracji lokalnej – większość koncepcji to projekty oddolne, inicjowane przez społeczność lokalną i pasjonatów, nie przez władze gmin czy województw.

Tym bardziej istotne jest wsparcie donatorów, bez których wiele wartościowych projektów pozostawałoby w sferze marzeń pomysłodawców. Jedną z firm społecznie odpowiedzialnych aktywnie wspierających zapylacze jest [Tikkurila](#) – producent farb i lakierów przyjaznych środowisku, od lat obecny na polskim rynku, doceniany przez klientów za jakość oferowanych produktów, kreatywne podejście do kolorów i faktur, a także za angażowanie się w działalność ekologiczną i charytatywną.

Tikkurila wspiera także Fundację Pszczoła Musi Być i jest patronem niniejszego raportu. Dzięki zaangażowaniu firmy w promowanie rozwiązań przyjaznych pszczołom i innym zapylaczom, możemy realizować nasze zadania statutowe i przyczynić się do zwiększenia liczebności pszczelich rodzin w Polsce.

PODSUMOWANIE

W przeanalizowanej przez nas edycji Budżetów Obywatelskich najczęściej zgłaszane były projekty związane z nasadzeniami drzew oraz łąkami kwiatnymi. Taka tematyka jest najbezpieczniejsza - w każdym badaniu wykazuje pozytywny wpływ na zapylacze.

Nie oznacza to jednak, że należy zrezygnować ze zgłaszania projektów dotyczących np. domków dla owadów. Zalecamy zastosowanie się do naszych wskazówek i do kontaktowania się z nami bezpośrednio w celu skonsultowania swoich pomysłów.

Przy zgłaszaniu swojego projektu do budżetu obywatelskiego należy wziąć pod uwagę nie tylko aspekty ekologiczne, ale też prawne i infrastrukturalne. Przez niedopatrzenia na tym podłożu wiele pomysłów nie przechodzi etapu weryfikacji.

Fundacja Ekologiczna Pszczoła Musi Być jako cele statutowe wskazuje ochronę środowiska naturalnego i zwiększanie populacji owadów zapylających. Kładzie szczególny nacisk na działalność informacyjną i edukacyjną społeczeństwa w zakresie znaczenia zrównoważonego rozwoju, bioróżnorodności, budowania świadomości ekologicznej i konsumenckiej.

KODEKS DOBRYCH PRAKTYK

Zapraszamy do zapoznania się z **Kodeksem Dobrych Praktyk** w stosunku do pszczół i innych owadów zapylających, stworzonym przez naszą fundację. Stosując się do niego możemy w bardzo prosty sposób ułatwić życie zapylaczom bytującym w naszej najbliższej okolicy.

www.pszczolamusibyc.pl/kodeks-dobrych-praktyk/

SCAN ME

SOCIAL MEDIA

facebook.com/pszczolamusibyc

@pszczolamusibyc

linkedin.com/company/pszczola-musi-byc

www.pszczolamusibyc.pl

BIBLIOGRAFIA

- <https://www.polskieradio.pl/9/9006/Artykul/2777628,Liczebnosci-pszczol-znaczaco-spada-Dlaczego-przenosza-sie-do-miast>
- <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20191129ST067758/co-powoduje-spadek-liczebnosci-pszczol-i-innych-zapylaczy-infografiki>
- <https://klimat.rp.pl/walka-o-klimat/art17081111-ludzosc-potrzebuje-pszczol-ale-pasieki-nie-ocala-swiata>
- <https://www.portalpszczelarski.pl/artykul/1514/wartosc-pracy-pszczol-w-polsce-i-na-swiecie-2017.html>
- <http://budzetyobywatelskie.pl/podstawowa-wiedza/>
- <https://www.modr.mazowsze.pl/imprezy-i-konkursy/relacje-2018/2420-szanujmy-pszczoly>
- <https://www.warnersdistillery.com/blogs/news/how-and-where-to-install-your-bee-hotel>
- <https://lakikwietne.pl/zakladamy-lake-wieloletnia/>
- <https://academic.oup.com/jof/article-abstract/75/2/84/4643628?login=false>
- <https://korytarze.pl/mapa/mapa-korytarzy-ekologicznych-w-polsce>
- <https://obserwatorium.miasta.pl/zly-rok-dla-budzetow-obywatelskich-borys-martela-badanie-2020/>
- <https://www.konsultacje.metropoliapoznan.pl/sbo/pagesView,21.Budzet-obywatelski,PL#>
- <http://lukaszluczaj.pl/category/laka-kwietna/>
- www.pszczolamusibyc.pl/blog
- <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/pollinators-15-2020/en/>

RAPORTY/WYSZUKIWARKI DOT. BUDŻETÓW OBYWATELSKICH W EDYCJI 2021/22

[Białystok](#)

[Kraków](#)

[Rzeszów](#)

[Bydgoszcz](#)

[Lublin](#)

[Szczecin](#)

[Gdańsk](#)

[Łódź](#)

[Toruń](#)

[Gorzów Wlkp](#)

[Olsztyn](#)

[Warszawa](#)

[Katowice](#)

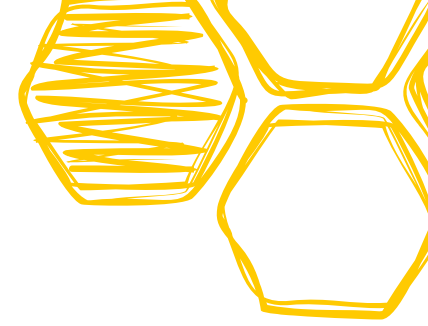
[Opole](#)

[Wrocław](#)

[Kielce](#)

[Poznań](#)

[Zielona Góra](#)

AUTORZY RAPORTU:

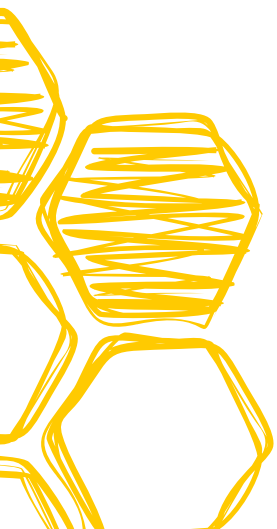

MARTA NOWAK

JAKUB SOBECZEK

Kontakt z autorami raportu:
kontakt@pszczolamusibyc.pl

Pszczółka Musi Być

KRS: 0000900218

NIP: 6572960023

REGON: 381637630

email: kontakt@pszczolamusibyc.pl

